

INFORMAT VAIS ZI OJUMS

Latvijas nacionālās politikas Eiropas Savienības Nodarbinātības, sociālās politikas, veselības un patērētāju lietu ministru padomes 2013.gada 28.februāra sanāksmē izskatījamās jautājums

I SANĀKSMES DARBA KĀRTĪBA

2013.gada 28.februārī Briselē (Beļģijā) notiks Eiropas Savienības (*turpmāk – ES*) Nodarbinātības, sociālās politikas, veselības un patērētāju lietu ministru padomes (*turpmāk – Padome*) sanāksme, kuras darba kārtībā ir iekļauti šādi jautājumi:

- 1) Priekšlikums Padomes ieteikumam par jauniešu garantijas izveidošanu;
- 2) Eiropas Komisijas (*turpmāk – Komisija*) paziņojums par sociālo investīciju pakotni;
- 3) Eiropas Semestris 2013: ieguldījums 2013.gada 14.-15.marta Eiropas Padomes sanāksmē:
 - a) Padomes secinājumu projekts par Ikgadējā izaugsmes ziņojumu un Vienoto nodarbinātības ziņojumu Eiropas Semestra kontekstā: nodarbinātības un sociālo politiku politiskā vadība,
 - b) Priekšlikums Padomes lēmumam par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādņiem,
 - c) Sociālā situācija un tendences ES: galvenie secinājumi un politikas vīstījumi.

II LATVIJAS NACIONĀLĀ POZĪCIJA

1) Priekšlikums Padomes ieteikumam par jauniešu garantijas izveidošanu

Priekšlikums, kas tika publicēts 2013.gada 5.decembrī, ir uzsvērts, ka krīze būtiski ietekmēja jauniešus, jo jauniešu bezdarbības līmenis ES 2012.gada trešajā ceturksnī bija 22,7% un tas ir divas reizes augstāks par bezdarbības līmeni pieaugušo vidū (9,2%). Turpmāk Komisija ierosina dalībvalstīm nodrošināt, ka jaunieši vecumā līdz 25 gadiem netur mēnu laikā nobrāža, kad kļūst par bezdarbniekiem vai beidz formālo izglītību, saņem kvalitatīvu darbu, tīl kizglītības vai apmācības piedāvājumu. Jauniešu garantijas stenošana tiek uzskatīta par jauniešu reālās iestādes nodarbinātības dienestu, bet attiecībā uz tiem jauniešiem, kas nav reālās iestādes, dalībvalstis var noteikt brīvdienu, no kura netur mēnu laikā ir jāsteno jauniešu garantijas ietvertie pasākumi. Priekšlikums norāda, ka Komisija atbalstīs dalībvalstu pasākumus, izmantojot ES finansējumu, nodrošinot labāks prakses apmaiņu starp dalībvalstīm, uzraugot dalībvalstu pasākumus saistībā ar Eiropas Semestri un atbalstot izpratnes veicināšanas pasākumus. Turklāt saskaņā ar Eiropas Padomes 2013.gada 8.februāra sanāksmē panākto vienošanos paredzēts, ka jauniešu garantijas stenošanai ES dalībvalstīm laika periodā no 2014.-2020.gadam jāpieejami 6 miljardi eiro.

Padomes 2013.gada 28.februāra sanāksmē plānots panākt politisku vienošanos par priekšlikumu.

Latvijas nostāja:

Latvija kopumā var atbalstīt politisku vienošanos par priekšlikumu, jo pašiem ir jāemot vērā jauniešu garantijas stenošanai pieejamo papildu finansējumu. Latvija piekrīt, ka jauniešu bezdarbības jautājumam ir jāvelta pastiprināta uzmanība, izstrādājot nacionālās nodarbinātības un bezdarbības mazināšanas politikas. Latvijai pašiem svarīgi ir kvalitatīvs mērķa prakses piedāvājums tiem jauniešiem, kam pietrūkst darba pieredze un izglītības pasākumu piedāvājums jauniešiem ar zemu prasmi.

Latvijas nacionālā pozīcija saskaņā ar Ārlietu ministriju, Ekonomikas ministriju, Finanšu ministriju un Izglītības un zinātnes ministriju. Iebildumi nav saņemti. Saskaņā ar

nacionālās pozīcijas izstrādā notikušās konsultācijas ar Latvijas Darbdevēju konfederāciju, Latvijas Brīvotības cīņās piedalīto un Latvijas Jaunatnes padomi.

2) Eiropas Komisijas paziņojums par sociālo investīciju pakotni

2013.gada 20.februārī Komisija publicēja paziņojumu par sociālajām investīcijām izaugsmei un kohēzīvai, kura mērķis ir sekmēt dalībvalstu politiku pārvirzīšanu uz sociālajām investīcijām, lai nodrošinātu sociālo sistēmu atbilstību un ilgtspējību, vienlaikus saistot šos centienus ar ES fondu, paši Eiropas Sociālā fonda efektīvu izmantošanu. Galvenie tās darbības virzieni ir:

- sociālo investīciju kādas no Eiropas Semestra stiprināšana,
- ES fondu izmantošana, lai atbalstītu sociālās investīcijas,
- pārvaldības un ziņošanas racionalizācija.

Padomes 2013.gada 28.februāra sanāksmē Komisija sniegs prezentāciju par paziņojumu. Atsevišķā Latvijas nacionālā pozīcija par paziņojumu tiks izstrādāta pēc detalizētas paziņojuma izvērtēšanas un konsultācijām ar līdzatbildīgajām institūcijām, sociālajiem partneriem un nevalstiskajām organizācijām.

Latvijas nostāja:

Latvija pieņem zināšanai Komisijas sniegto informāciju.

3) Eiropas Semestris 2013: ieguldījums 2013.gada 14.-15.marta Eiropadomes sanāksmē

2012.gada 28.novembrī Eiropas Komisija publicēja Ikgadējā izaugsmes ziņojumu un Vienoto nodarbinātības ziņojumu. 2013.gada Ikgadējais izsaukšanas ziņojums Komisija norāda, ka iepriekš identificētās prioritātes joprojām saglabā savu aktualitāti un ir jāturpina:

- izaugsmei draudzīgā fiskālās konsolidācijas stenošana,
- normālās kredīta pieejamības atjaunošana ekonomikā,
- izaugsmes un konkurētspējas veicināšana,
- bezdarba un sociālo problēmu risināšana,
- valsts pārvaldes modernizācija.

Vienotajā nodarbinātības ziņojumā uzsvērtas darba tirgus un sociālās attīstības tendences ES, lielākie darba tirgus izaicinājumi, kā arī stenotās struktūras reformas darba tirgū. Ziņojumā norādīts, ka ES nodarbinātība kopumā mazināsies, vienlaikus pieaugot bezdarbā līmenim, ir palielinājies arī bezdarbā līmeņa atšķirības starp ES dalībvalstīm. Vienlaikus tiek uzsvērts, ka ir nepieciešams turpināt modernizēt darba tirgus un veikt ieguldījumus cilvēkkapitālā, lai sekmētu jaunu darba vietu veidošanos.

Padomes 2013.gada 28.februāra sanāksmē plānots pieņemt Vienoto izaugsmes ziņojumu. Atsevišķā nacionālā pozīcija netiek gatavota. Ekonomikas ministrijas izstrādātā pozīcija Nr.1 par 2013.gada Ikgadējā izaugsmes ziņojumu apstiprināta 2012.gada 14.decembrī. Nacionālā pozīcija saskaņota ar Ārlietu ministriju, Finanšu ministriju, Izglītības un zinātnes ministriju, Kultūras ministriju, Labklājības ministriju, Satiksmes ministriju, Tieslietu ministriju, Veselības ministriju, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju, Zemkopības ministriju, Finanšu un kapitāla tirgus komisiju un Latvijas Banku. Vienlaikus plānotā ministru diskusija par šādiem jautājumiem:

- *Kā Eiropas Semestra process palīdz veikt sarežģītās darba tirgus reformas?*
- *Kādi politikas pasākumi var tikt veikti, lai novērstu šķēršļus, kas ierobežo sieviešu līdzdalību darba tirgū un kā tos varētu labāk uzraudzīt daudzpusējās uzraudzības ietvaros?*
- *Kādi ir galvenie pensiju sistēmu reformu izaicinājumi un kāds ir bijis līdz šim veikto reformu rezultāts?*

- *Kāda ir līdzšinējā pieredze no pasākumiem, lai nodrošinātu, ka sociālās aizsardzības sistēmas nodrošina efektīvu cīņu pret nabadzību un veicina sociālo iekļaušanu?*

Latvijas nostāja par Vienoto nodarbinātības ziņojumu:

Latvija atbalsta Vienoto nodarbinātības ziņojuma pieņemšanu un ir gandarīta, ka Komisija nav mainījusi iepriekšējā Ikgadējā izaugsmes ziņojumā noteiktās prioritātes. Latvija uzskata, ka ES dalībvalstīm un ES kopumā ir jāturpina jau iepriekšējā Eiropas Semestra laikā īstais darbs fiskālās atbildības stiprināšanā, bezdarba un sociālo problēmu risināšanā un konkurētspējas uzlabošanā, attiecīgās politikas jomās stenojot nepieciešamās strukturālās reformas.

Latvijas nostāja diskusijā jautājumiem:

Kā Eiropas Semestra process sniedz būtisku palīdzību, veicot darba tirgus reformas?

Latvija uzskata, ka Eiropas Semestra process sniedz būtisku palīdzību, veicot darba tirgus reformas, jo tas palīdz apzināt dalībvalsts darba tirgus ierobežojumus, emotīvu rīcību izvērtēt un uz pierādījumiem balstītu analīzi. Latvija jo sevišķi novērtē iespēju izmantot Nodarbinātības komitejas piedāvāto daudzpusīgo uzraudzību, un savstarpējās mērķu īstenošanas iespējas, kas ne tikai piedāvā valstu daudzveidīgas pieredzes apmaiņas iespējas, bet arī auglīgu izvērtēšanas efektīvu risinājumu, apzinot potenciālo struktūras un to risināšanas iespējas.

Kādi politikas pasākumi var tikt veikti, lai novērstu šķēršļus, kas ierobežo sievietes līdztiesīgu darba tirgū un kuros var tikt labāk uzraudzīti daudzpusīgi uzraudzības ietvaros?

Lai gan sievietes nodarbinātības rādītāji Latvijā 2012.gadā tikai nedaudz atpalika no vīriešu nodarbinātības rādītājiem, Latvijas darba tirgū vīrojama dzimumu segregācija, sievietēm izvēloties nozares ar zemāku kopīgo atalgojuma līmeni. Nozaru segregācija sievietēm vidējā bruto alga salīdzinājumā ar vīriešu pēdējos 6 gados bijusi par 15% - 19% zemāka. Tas savukārt sekmējis, ka strādājošajām sievietēm visās vecuma grupās nabadzības risks ir lielāks nekā strādājošajiem vīriešiem. Tādējādi svarīgi būtu veicināt līdzsvarotāku dzimumu sadalījumu dažādās nozarēs, sekmējot arī dzimumam tradicionāli neatbilstošas karjeras izvēles.

Tā kā karjeras izvēle ir cieši saistīta ar individuālo izglītības izvēli, patlaban izstrādātais procesa ieteikums dzimumu segregācijai mazina šānai izglītības jomā, kurā izteikta viskrājkārtība, veicot no ieteikumiem izrietošus pasākumus, var būtiski mazināt darba samaksas atšķirības starp vīriešiem un sievietēm.

Latvijas situācijai piemēroti pasākumi būtu arī bērnu un citu aprūpētāju imenes locekļu aprūpes pakalpojumu pieejamības paplašināšana. Šie pasākumi, tāpat kā uzlabota pieejamība žizglībai gan kopumā, gan personām ar zemāku izglītības līmeni, gan gados vecākiem darbiniekiem, būtiski palielinātu sievietes iespējas pilnveidot darba tirgū un veidot sekmīgu karjeru.

Kādi ir galvenie pensiju sistēmu reformu izaicinājumi un kāds ir bijis līdzšinējo reformu rezultāts?

Latvijā joprojām viens no būtiskākajiem pensiju sistēmas izaicinājumiem ir finanšu ilgtspējības nodrošināšana. Lai sekmētu pensiju sistēmas ilgtspējību, 2012.gadā tika pieņemti grozījumi likumā „Par valsts pensijām”, kas paredz no 2014.gada sākta pensionāšanu s vecuma pakāpenisku paaugstināšanu, katru gadu paaugstinot to par 3 mēnešiem, līdz 2025.gadā tiks sasniegts 65 gadu vecums. Šāds lēmums tika pieņemts, emotīvu rīcību gan to, ka tika saglabāta priekšlaicīgā pensionāšana iespēja, gan to, ka demogrāfiskā noslodze ar pensijas vecuma iedzīvotājiem pieaugusi straujāk un joprojām ir augsta. Lai nodrošinātu sociālo apdrošināšanas speciālo budžeta iemumu un izdevumu sabalansēšanu, ievērojot šādu budžeta pamatprincipu – pašfinansēšanas, laikā no 2009.gada līdz 2013.gadam ir apturēta pensiju indeksācija.

K da ir l dzšin j pieredze no pas kumiem, lai nodrošin tu, ka soci l s aizsardz bas sist mas nodrošina efekt vuc u pret nabadz bu un veicina soci lo iek aušanu?

Pirmk rt, soci lajai iek aušanai ir j b t integr tai visas attiec gaj s nozaru politik s, ne tikai izv rt jot konkr t s politikas ietekmi uz soci lo iek aušanu un nabadz bas mazin šanu, bet jau inici jot un pl nojot pas kumus, iesaistot nepieciešamos dal bniekus, lai palielin tu vi u lomu un atbild bu. Tas ir paši attiecin ms uz monet ro un ekonomikas politiku, kas veido augsni nabadz bas samazin jumam vai palielin jumam tieš veid , k ar izgl t b s jom , kur savuk rt rezult ti ir m r mi ilgtermi .

Otrk rt, soci l s aizsardz bas politikas ietver seku, nevis c lo u risin šanu, kas atst j div j du ietekmi – samazina motiv ciju str d t algotu darbu un samazina nabadz bas riskus paši mazaizsarg t m iedz vot ju grup m. T p c soci l s aizsardz bas politikas m r šana ir paši svar ga, lai nerad tu negat vo t s ietekmi.

a) Padomes secin jumu projekts par Ikgad jo izaugsmes zi ojumu un Vienoto nodarbin t bas zi ojumu Eiropas Semestra kontekst : nodarbin t bas un soci lo politiku politisk vad ba

Secin jumu projekts ir uzsv rts, ka Ikgad jais izaugsmes zi ojums un Vienotais nodarbin t bas zi ojums nodrošina pamatu visaptveroš m dal bvalstu strat ij m, kas ir ietvertas Nacion laj s reformu programm s. Vienlaikus ir nor d ts, ka ar turpm k b tu j piev rš uzman ba t diem jaut jumiem k izaugsmei draudz ga fisk l konsolid cija, nodarbin t bas veicin šana, lai samazin tu ilgtermi a un jauniešu bezdarbu, soci l s aizsardz bas sist mas efektivit te, nabadz bas un soci l s izskaušanas samazin šana, pensiju atbilst ba un ilgtsp ja u.c.

Secin jumu projekts Nodarbin t bas komiteja un Soci l s aizsardz bas komiteja tiek aicin tas piev rst uzman bu Ekonomisk s un monet r s savien bas soci lajai dimensijai, decembra Eiropadomes san ksm inform t par darba tirgus reformu ietekmi, k ar turpin t stiprin t dialogu ar soci lajiem partneriem. Komisija tiek aicin ta iesaist t soci los partnerus Ikgad j izaugsmes zi ojuma 2014.gadam sagatavošan , kur tiktu ietverts ar darba tirgus izv rt jums. Savuk rt dal bvalst m sav s Nacion laj s reformu programm s b tu j atspogu o Ikgad j izaugsmes zi ojum un Vienotaj nodarbin t bas zi ojum atspogu ot s priorit tes, k ar j inform par Eiropas Soci l fonda izmantošanu, lai sasniegtu „Eiropa 2020” strat ijas m r us.

Padomes 2013.gada 28.febru ra san ksm pl nots pie emt Padomes secin jumus. Atseviš a nacion l poz cija netiek gatavota. Ekonomikas ministrijas izstr d t poz cija Nr.1 par 2013.gada Ikgad jo izaugsmes zi ojumu apstiprin ta 2012.gada 14.decembr .

Latvijas nost ja:

Latvija atbalsta secin jumu pie emšanu, jo, lai sasniegtu „Eiropa 2020” strat ijas m r us, ir b tiski turpin t ies kt s reformas un atbalsta pas kumu pilnveidošanu gan nodarbin t bas, gan soci l s aizsardz bas jom , lai veicin tu akt v ku l dzdal bu darba tirg un mazin tu soci l s atstumt bas un nabadz bas risku.

b) Priekšlikums Padomes l mumam par dal bvalstu nodarbin t bas politikas pamatnost dn m

Priekšlikums paredz, ka, izstr d jot savas nodarbin t bas politikas, dal bvalstis ar 2013.gad em v r 2010.gada 21.oktobra Padomes l mum Nr.2010/707/ES min t s nodarbin t bas politikas pamatnost dnes, kas ir da a no integr taj m pamatnost dn m „Eiropa 2020” strat ijas stenošan . Nodarbin t bas jom ir paredz tas š das pamatnost dnes:

- 7.pamatnost dne: palielin t sieviešu un v riešu dal bu darba tirg , mazin t struktur lo bezdarbu un veicin t darbavietu kvalit ti;

- 8.pamatnost dne: att st t kvalific tu darbas p ku, kas sp j rea t uz darba tirgus vajadz b m, un veicin t m žizgl t bu;
- 9.pamatnost dne: uzlabot visu l me u izgl t bas un m c bu sist mas un palielin t t du personu skaitu, kas ieg st augst ko izgl t bu un l dzv rt gu izgl t bu;
- 10.pamatnost dne: soci l iek aušana un nabadz bas apkarošana.

Padomes 2013.gada 28.febru ra san ksm pl nots pan kt visp r ju pieeju par priekšlikumu. emot v r , ka tiek p rapstiprin tas jau esoš s nodarbin t bas politikas pamatnost dnes, atseviš a nacion l poz cija netiek gatavota. Nacion l poz cija par integr taj m pamatnost dn m ir apstiprin ta Ministru kabineta 2010.gada 17.maija s d .

Latvijas nost ja:

Latvija atbalsta visp r ju pieeju par nodarbin t bas politikas pamatnost d u p rapstiprin šanu uz 2013.gadu, kas saska ar iepriekš ju vienošanos paliek nemain gas vismaz tr s gadus, t d j di koncentr joties uz to praktisku ieviešanu.

c) Soci l situ cija un tendences ES: galvenie secin jumi un politikas v st jumi

Soci l s aizsardz bas komiteja ir izstr d jusi galvenos v st jumus saist b ar soci lo situ ciju un uzsver, ka soci l situ cija ES pasliktin s. Proti, pieaug nabadz bas un soci l s atstumt bas riskam pak auto personu, tostarp, b rnu skaits, pieaug nodarbin to skaits, kas ir pak auti nabadz bai, t dej di apdraudot „Eiropa 2020” strat ijas m r u sasniegšanu. K galvenos pas kumus, lai uzlabotu soci lo situ ciju, Soci l s aizsardz bas komiteja uzsver akt vas iek aušanas veicin šanu, pietiekamu un ilgtsp j gu pensiju nodrošin šanu, pieejamus, ilgtsp j gus un kvalitat vus vesel bas un ilgtermi a apr pes pakalpojumas, k ar soci l s aizsardz bas politiku finans šanu.

Padomes 2013.gada 28.febru ra san ksm pl nots uzklaust un pie emt zin šanai Soci l s aizsardz bas komitejas galvenos v st jumus.

Latvijas nost ja:

Latvija pie em zin šanai Soci l s aizsardz bas komitejas sagatavotos galvenos v st jumus par soci lo situ ciju ES.